

ПАВЕЛ ВЕЖИНОВ

ЛОШ ДЕН

chitanka.info

I

Не, денят не беше никак хубав. Когато Емил се прибираще за обед, над града се изля изведнъж проливен дъжд. Близко до Ректората колата се подхлъзна на плочите, загуби управление и удари доста силничко с дясната гума в бордюра. Не стана нищо особено, само облегалото на задното седалище падна. Като се обърна, Емил видя оплетена в пружините на тапицерията бялата ръкавица, която Вера бе загубила през лятото. Емил почака, докато се успокоят ръцете му, след това запали колата и потегли с бързината на велосипедист. Сега не се виждаха дори плочите на тротоара — всичко бе покрито с дебелия сив килим на подскачащата вода.

Когато пристигна пред дома, дъждът все още валеше. Той нарочно спря на левия тротоар, за да не прекосява след туй цялата улица, но и това малко помогна. Само за няколко мига — докато заключи колата и мине през тротоара — от панталоните му потече вода. На входната площадка едно момиче с навити чорапи бе затиснало с гръб пощенската му кутия. Някакъв младеж с винтяга, от джоба на която се подаваха шнурове и отвертки, се беше надвесил над нея по такъв начин, че Емил не се усъмни нито за миг в намеренията му.

— Пардон — каза той вежливо.

В кутията имаше само една малка розова бележка — да си плати таксата за вода. Ето сега — за трийсетина стотинки трябва да виси с часове по разни гишета. Емил закри сърдито по стълбите, с панталони, които лепнеха по коленете му. На всичко отгоре едва пред вратата той разбра, че си е забравил ключовете в редакцията.

Трябваше да звъни няколко пъти, докато му отворят. На прага се появи Вера със своя гущернозелен атлазен пенъор и с гумени ръкавици на ръцете. Навярно бе мила чиниите, защото на корема ѝ личеше мокро, тъмно петно.

— Дъжд ли вали? — попита тя учудено.

Вера не беше чула дъжда, защото водата в умивалника силно шуртеше. А пък и тия мъже могат да се върнат мокри като котета даже

когато по небето няма нито едно облаче. Тя вървеше след него и тъжно гледаше мокрите следи, които той оставяше по мозайката на коридора. Всичко туй, разбира се, ще отиде и на килима.

— Не разбирам — каза Емил — защо не си платила водата...

— Защото нямам пари — отвърна тя.

— Как тъй — нямаш пари? — каза Емил. — Вчера нали ти оставих...

— Не беше вчера, а завчера...

Такива разговори те не за пръв път водеха.

— Добре, нека е завчера — каза Емил. — Но с толкова пари хората половин месец живеят...

— Купих си комбинезони — отвърна тя.

— Колко?... Десет? — попита той саркастично.

— Много по-малко...

— Защо направо не си признаеш, че си загубила на покер!...

— Само ти ли имаш право да губиш на покер? — отвърна тя нервно.

— Първо — аз вече не играя!... — каза Емил. — И — второ — кажи ми кои бяха в карето...

Вера малко забави отговора:

— Роза и...

— Роза и Нати... Не разбираш ли, че те ви играят комбина, глупачке...

Вера замълча. Тя знаеше, че това е именно така, но точно то я привличаше. Тая неравна и непосилна борба я вълнуваше много повече, отколкото пиесите на мъжа ѝ. През това време Емил, който бе обул сух панталон, напразно търсеше из стаята халата си.

— Къде си го пъхнала? — възкликна той с досада. — Като насън живееш...

И това беше донякъде вярно. Докато съчиняваше наум своите тънки сложни реланси, с които изведнъж спечелва страшна сума, тя можеше да пъхне в тенджерата обувката на Емил вместо агнешко бутче. Той напразно ровеше из гардероба. Бяха женени от две години, но за тия две години тя бе напъхала в самия ъгъл неговите два-три костюма, всичко друго бе заето от роклите ѝ.

— А, ето го! — възкликна тя зарадвано.

Емил се обърна. С халата му тя бе затиснала отвора на стенната печка, който съединяваше спалнята с неговия кабинет. Оттам кой знае защо ставаше някакво ужасно течение.

— Браво! — каза той. — Знаеш ли как умно си го измислила? Сега можеш да пъхнеш там панталона ми... Скоро той няма да ми трябва...

Вера го погледна озадачено, защото той говореше съвсем сериозно. В края на краищата там все трябва да се сложи нещо.

— Хайде! — кресна той. — Какво ме зяпаш, пъхни го!...

Работата завърши с плач, целувки, взаимни укори и обяснения. По-късно, когато изсъхнаха и последните сълзи, тя пъкна ръцете си под омачкания му халат и любопитно запита:

— За какво ви викаха в редакцията?

— За нищо — отвърна той колебливо.

— Знам, че за нищо, но за какво точно?...

— За очерк — каза той.

Тя се замисли. Не, това не е добре!... Очерк значи командировка, изневери и на края нищо и никакви пари...

— Хм!... И на теб какво ти се падна?

— Пожарникар — каза той, като се усмихваше.

— Е, пак добре — каза тя. — Спокойно можеха да ти пробутат някой боклукчия...

— Тоя път аз сам си го избрах, миличка — отвърна той примирително.

— Никога не съм се съмнявала в твоя вкус! — каза тя. — И какво е направил тоя пожарникар?...

— Не знам какво е направил, но важното е, че работи в София... Тъй няма да си губя времето по провинцията

— Виж, това е наистина хубаво — каза Вера. — Гладен ли си?

Докато тя шеташе между кухнята и стаята, той отиде до прозореца и по навик погледна надолу. Дъждът беше спрял, до тротоара като петно от доматен сос личеше измитият гръб на колата. Тая гледка, която винаги повдигаше самочувствието му, тоя път само за няколко мига привлече неговото внимание. На втория етаж на насрещната сграда, съвсем близо до прозореца, бе седнало момиче с къса черна коса, с цигара в ръката. Розовата презрамка на комбинезона

й лежеше нежно на красивите голи рамене. Около нея се въртеше шивачката с полуготова рокля в ръка и нещо оживено приказваше.

— Какво зяпаш там? — попита Вера зад гърба му.

— Нищо — трепна той.

Понеже гласът му с нещо я поусъмни, и тя погледна през прозореца.

— Слушай, я сядай на масата! — каза Вера без особен яд. — Пък аз си рекох, че обмисляш нещо за пожарникаря...

Емил седна покорно край масата. В този миг имаше чувството, че са му поднесли под носа хапка с черен хайвер, пък след това бързо са му я отнели. Вера отхлупи тенджерата, нелош дъх на прясно масло го накара да погледне нататък.

— Какво е това?

— Пиле каша — каза Вера с достойнство. — За пръв път ти готвя...

Още след първите хапки той реши, че ще бъде и за последен. Брашното в кашата беше забъркано по някаква много специална рецепта. И понеже Вера го гледаше очаквателно, той побърза да каже:

— Браво, миличка!... Ще забогатееш, ако продадеш патента на обувния завод. Знаеш ли напоследък колко лошо лепят там подметките?

Вера сърдито блъсна чинията настрана.

— Ако не ти се яде — не яж! — каза тя.

— Ааа, напротив, защо да не ям?... В наше време е много по-удобно да живееш със залепнал стомах...

— Не те е срам! — каза Вера.

— Защо да ме е срам?

— Ако и ти се оплачеш?... На трийсет и три години — апартамент, пък и лека кола отгоре!...

— Нямах чувство за хумор — каза Емил обидено.

Чувство за хумор тя наистина нямаше, но умееше да си отмъщава.

II

Не, всъщност съвсем хубав ден. И градът е хубав с чистите си улици и с грамадните витринни стъкла, поруменели от залеза. И ризата му е съвсем чиста, новата връзка стои добре на синия костюм, който Вера все пак прилично е изгладила. На тъгла милиционерът му дава ляв завой със спретнати, точни движения. Емил минава гордо край него, опрял лакът на отвореното стъкло — поза, не съвсем удобна, но затова пък вдъхваща чувство за елегантна небрежност. Една бабичка спира стъписана, момиче с бретон успява да го клъвне с любопитния си поглед. Емил отминава, без да ги погледне, спокоен и сигурен, макар че десният му крак трепва за миг нервно по посоката на спирачката.

Но щом спря колата до тротоара, неприятностите отново почнаха. Един милиционер доближи намръщен отвореното стъкло и го погледна сърдито:

— Другарю, вие знаете ли правилника?

Тонът му подсказваше много добре какво мисли по този въпрос.

— Мисля, че го знам — отвърна Емил предпазливо.

— Тогава защо не давате знак, че спирате?

— Да, наистина — каза Емил, като мигаше.

— Наистина, наистина! — отвърна троснато милиционерът. — Наистина, пък не спазвате!... Дайте си книжката!...

Милиционерът дълго я премята из ръцете си, но му я върна, без да впише нещо в талона. Като отмина стотина метра, Емил вдигна ръчната спирачка и едва ли не на пръсти хлътна в сладкарницата. Вътре го лъхна неприятно на топъл въздух и дим, макар някъде унило да бръмчеше вентилатор. Трите келнерки, седнали край малката сервисна масичка, бяха доближили главите си, унесени в някакъв свой разговор. Като го видяха — и трите приветливо му се усмихнаха. Имаше за какво — беше млад, щедър и много възпитан, — никога не крещеше и не натякваше за поръчките си.

Емил седна на ъгловата маса, по-далече от витринното стъкло. Най-младата от трите келнерки стана от мястото си.

— Малък „Плиска“? — запита тя, като се усмихваше.

— Не, тоя път нещо по-леко — каза той.

— Една бира тогава...

— Е, не чак бира, но...

— Добре, ще ви приготвя един лек коктейл — каза келнерката.

Заведението беше съвсем празно. Докато пиеше мътното оранжево питие, на съседната маса седнаха две момичета с къси черни полички и сини чорапи. Едната от тях познаваше, но не посмя да я поздрави от страх да не седне на масата му. Дълго време след това той чувствуваше как тя го наблюдава с крайчеца на окото си, изтеглено изкусно с креда. Ако можеха също тъй изкусно тия момиченца да си измиват със сапун вратовете — всичко би било в ред, но...

Внезапно той отново си припомни пожарникаря. Наистина можеше да мине и без него, но все пак тъй беше по-добре, отколкото да се мъкне по заводите. Понякога му се струваше, че разбира ясно смисъла на тая работа, а понякога му се струваше, че съвсем не я разбира. Дали все пак това не е някаква инерция, някакъв навик от миналото?

— Знаете ли колко е часът? — запита момичето от съседната маса.

— Наистина не знам — отвърна Емил.

Зеленият поглед в красивото ъгълче на очите внезапно угасна.

— Плаща! — каза той на келнерката.

Жената приближи с лъскавата си престилка.

— Не ви ли хареса? — запита тя.

— Да ви призная — не особено.

— Тогава едно коняче за капак?

— Добре, може — отвърна той.

След малко келнерката постави пред него красивата чашка. Момичето от съседната маса се усмихна одобрително.

— Чиста работа — каза то.

— Наистина!... — съгласи се Емил.

— Онова го правят с израелска консерва, а не с истински портокал... И затова мирише на тенекия...

— Тъй изглежда — отвърна Емил сдържано.

— Вие навярно сте ме забравили?

— Не, моля ви се...

— От „Златната рибка“ — помните ли? Беше ужасно смешно! — Тя се обърна към приятелката си. — Съблякоха се посред нощ, а беше октомври, струва ми се.

Момичето го погледна въпросително.

— Не помня — отвърна Емил.

— Да! — каза момичето. — И влязоха голи в рибарника да ловят някакъв шаран...

— Хванаха ли го? — запита с престорено любопитство другото момиче.

— Не, разбира се...

„И вие не“ — помисли той и добави гласно:

— Плаща, моля!...

III

Емил вървеше през двора към сградата, която издигаше пред него високата си сляпа фасада, без никакви етажи и прозорци. Никой не го спря на входната врата, пък и сега никъде не се мяркаше човек, който да го упъти. Само в дъното на двора бучеше с глухи, тъпи обороти агрегат и подсказваше, че все пак наоколо има някакви хора. Тъкмо бе отминал една от ниските едноетажни постройките, и зад гърба му се почука — с молив върху стъкло, изглежда, защото звукът му се стори сух, сърдит и рязък. Емил се обърна. Зад мътното стъкло се мярна лице, което беше виждал и друг път някъде.

След малко той седеше в тясната замърсена канцелария и напразно си напругаше ума. Тоя нисък, набит човек с приветливо добряшко лице наистина му беше познат отнякъде. Като нямаше как да си помогне, Емил се преструваше, че наистина го познава, и с фамилиарен тон му разказа за какво бе дошъл.

— Значи, на лов за пожарникари? — засмя се мъжът. — Нищо, ей сега ще го повикам...

Той набра някакъв номер и с променен началнически глас проговори в слушалката:

— Пожарникарят да дойде при мен!...

Двамата се гледаха един момент усмихнати и доброжелателни.

— Ако не беше Янаки, тъй щяхме и да си умрем в забвение — каза мъжът. — Тоя път славата влезе наистина през комина вместо през вратата...

— И други ли са идвали? — попита Емил обезпокоен.

— Как не!... Вие сте третият или четвъртият...

— Брей! — учуди се Емил. — Кажете ми искрено, тоя ваш Янаки наистина ли свърши някаква работа?...

— Ами, разбира се! — каза с готовност мъжът. — Ако не беше той, тук щеше да има само куп изгорели греди. Пък и на мен нямаше да ми се размине... Само като си помисля колко пъти съм искал да го уволня... Или поне да го препратя в някой от другите филиали.

— Интересно — искрено заинтересуван, измърмори Емил.

— Дажи никак! — засмя се отново мъжът. — Героят си е герой, пък човекът си е човек. А по-голям досадник от Янаки мъчно може да се намери по света...

— Всички пожарникари са досадници — съгласи се охотно Емил.

— Тоя е нещо особено... Мрачен един такъв, кисел — не съм го видял да се усмихне. Цял ден не мирясва, броди като вампир из ателиетата... А като види цигара, като че ли го хващат хиляди дяволи. И на мен веднъж ми измъкна цигарата из устата...

В преддверието се чу тропот на тежки ботуши и миг след това в канцеларията влезе млад човек в пожарникарска униформа. Емил го погледна изненадан — видът му ни най-малко не подходдаше за впечатлението, което току-що си бе съставил. Беше червендалест, охранен, новата му униформа просто пращеше от напора на силното му тяло.

— Ти ли си? — измърмори мъжът разочаровано. — Търсех Янаки...

— Той е в другата смяна, другарю директор — каза пожарникарят. — Сега почива...

— Уф, почива — каза директорът пренебрежително. — Какво ли пък толкова се е преуморил...

— Вие си мислите тъй, другарю директор... Нерви са това...

— Уу, нерви!... Нищо, свободен си, можеш да си вървиш...

Пожарникарят отново затропа с ботушите си и изчезна. Известно време двамата мъже се гледаха мълчаливо един друг със спотаен смях в очите.

— Видяхте ли го? — запита най-сетне директорът.

— Видях го.

— Такъв да го запънеш с компресор на забоя — планина ще пробие. А вместо туй по цял ден се шляе без работа по коридорите... Е, кажете сега — как да не се ядосва човек?

— Аз се ядосвам — каза Емил.

— А излиза, че не сме прави — каза директорът замислено. — Тъй или иначе — трябва да се видите с Янаки — ако не за друго, поне от писателски интерес...

— Какво да се прави — каза Емил. — Ще дойда утре...

— По очите ви познавам, че няма да дойдете — засмя се директорът. — Ами най-добре идете сега у дома му... Ще ви дам моята кола...

— Имам кола.

— Е, още по-добре... Малко далечко живее, но щом сте с кола — какво значение има?

След малко Емил се зачуди на себе си, като разбра, че пътува към дома на пожарникаря. Но колкото повече наближаваше, с толкова по-голяма сила растеше у него желанието да се върне назад. Кварталът беше тъмен и неприветлив, улиците с лошо поддържан паваж, така че на няколко пъти се наложи да пълзи като костенурка. За какъв дявол послуша тоя смахнат директор? Спокойно можеше да го потърси утре. Когато най-сетне намери къщата, вече беше съвсем тъмно и по улицата бяха светнали редките електрически лампи.

Емил спря колата до тротоара, но не побърза да слезе. Къщата беше стара, триетажна, с олющена фасада и два железни балкона, които, изглежда, отдавна съвсем за нищо не служеха. Докато той се колебаеше, от тесния вход излезе момиченце с мрежа в ръката и опулено го погледна. Навярно не се случваше всеки ден пред тая грозна къща да спират леки коли. Емил бързо сне стъклото.

— Слушай, момиченце, живее ли тук един пожарникар?

— Живее — каза момиченцето. — Долу в мазето...

Не беше никак лесно да се стигне до това мазе. Стълбището беше съвсем тъмно и миришеше тежко на влага и мухъл. Той дълго пипа в тъмното, за да намери някакъв електрически ключ, след това, отчаян от напразните опити, драсна клечка кибрит. Тесни циментови стълби водеха към сутерена, но острата чупка пречеше да се види къде те свършват. Като заслиза надолу, към другите миризми се прибави и вонята на боклукчийските кофи. Клечката угасна, Емил едва не блъсна нос в някаква стена. Докато ругаеше наум, на няколко крачки от него внезапно се отвори врата. На прага, слабо осветена от коридорната лампа, стоеше жена с кана в ръка. Остър дъх на прясна зелева чорба веднага прогони всички други миризми.

— Кого търсите? — попита малко стресната жената.

— Бай Янаки — отвърна Емил смутено.

— Ами тука е, влезте — каза жената. — Янаки...

И продължи нагоре, като крепеше грижливо каната. Като мина край него, Емил неволно се дръпна до стената — стори му се за миг, че на зелена чорба мирише самата жена. В края на коридорчето се отвори врата, на прага на стаята се бе изправил сух, як човек по вълнени чорапи.

— Мене ли търсите?

— Вас — отвърна Емил.

Човекът не му се видя никак учуден.

— Ами че влезте — каза той.

Емил заситни по стълбите. Макар да беше чисто измит, и коридорът миришеше на зеле, саламури и сирене. Не беше толкова лоша тая миризма, изведнъж му напомни за нещо отдавна преживяно. След миг той се озова в стаята — много широка, но с нисък таван, по който личеше релефът на подпорните греди. Вътре бе доста голо и бедно, само червената домашна черга, която покриваше пода от край до край, внасяше малко топлота и уютност в обстановката. В къта зад печката бе седнала някаква бабичка, толкова стара и грозна, че Емил едва не се уплаши. Не бе останала никаква плът по нея, не личаха ни уста, ни очи по сбръчканото ѝ лице, само един черен нос висеше като клон над брадата ѝ. Бабичката не обърна глава да го погледне, остана все тъй вторачена в себе си, сякаш целият ѝ живот се бе превърнал в дребничка мишка, която тя се боеше да изпусне дори за миг от погледа си.

— Седнете, другарю — каза пожарникарят.

Емил седна, без да откъсне поглед от бабичката.

— Майка ли ви е? — попита той неволно.

— Как майка? — погледна го учудено пожарникарят. — На майка ми майка!... Нищо, че я гледате тъй — единайсет деца е родила...

Бабичката се прозя широко и беззвучно, като стара полусляпа камила. Едва сега Емил забеляза, че е облечена съвсем по селски — в чер литак и с черна поизбеляла шамия, така гладко опъната, сякаш под нея нямаше никаква коса.

— А вашата майка?

— Мама остана на село — каза пожарникарят. — Нали някой трябва да варди къщата!... Ако дойде и тя — там таласъми ще се развъдят...

— А нея кой я гледа?

— Кой ще я гледа?... Работи в текезесето...

— Мда! — измънка Емил.

Нещо не му беше ясно.

— Добре де, а защо не оставихте и старата бабичка там? Тя на друг живот и на друг въздух е свикнала.

Пожарникарят го погледна внимателно и се усмихна. Въпреки всички предварителни сведения сухото му ръбесто лице изглеждаше добро и приветливо.

— А кой ще я гледа?... Мама по цял ден е из къра... Сега не е, както едно време, сега там и зиме, и лете се работи...

— Е, да — каза Емил. — Вие затуй ли дойдохте в града?

Пожарникарят се засмя дружелюбно, но нищо не каза.

— Не, аз сериозно ви питам — каза Емил.

— Да се разберем — каза пожарникарят. — Вие нали сте от вестника?...

— От вестника съм...

— И другите все туй питаха... Казвам им като на хора — нисък беше трудоденят!... А те като че ли не разбират... Може би и затуй нищо не пишат...

— И сега ли е нисък? — запита Емил любопитно.

— Не, сега са добре, да не чуе дяволът...

— Значи, могло е малко да се потърпи...

— Могло! — нетърпеливо се обади пожарникарят. — А според мен — не е могло. Аз тъй знам — мъжът трябва да носи вкъщи... Ако идва с празни ръце — какъв мъж е той?...

Вратата се отвори, в стаята влезе жената. Кръглото ѝ лице изглеждаше оживено, яките ѝ, малко пълнички крака здраво стъпваха на земята. Макар каната сега да беше празна, тънката резлива миризма отново погъделичка чувствителния нос на Емил. Тая зелева чорба навярно не приличаше на оная, която понякога им даваха като по милост в клуба. Тая миришеше по-вкусно, пък и цветът ѝ беше някак по-апетитен. Емил видя със съжаление как тя пхна каната в някакъв долап, след това плесна с ръце и възкликна:

— Божичко, това дете!... Пак е заспало!...

— Нека спи! — каза пожарникарят.

— По туй време!... Ако спи сега — нощес няма да спи...

Едва сега Емил забеляза, че на кревата наистина спи дете. Майката го събуди и то се изправи на леглото — четири-петгодишно детенце със светли, още сънливи очички, които се впериха с откровено любопитство в госта. Изглеждаше доста слабичко, с тънки крачка, обути в рипсени чорапи, и с розови кюлотки с ластиси, които го притискаха под коленете. Нагоре беше облечено в няколко разноцветни жилетчици, всичките отеснели и степани от прането, които с мъка бяха закопчани една върху друга, тъй че момченцето едва ли не се задушаваше в тях.

— Ей, чичо! — обади се зарадвано то.

— Здравсти! — каза Емил.

— Здравсти! — отвърна момченцето.

Всички се засмяха, освен бабичката, която все тъй вторачено гледаше пред себе си. Пожарникарят побърза да използва доброто настроение.

— Какво ще ни почерпиш, булка?

— Кафенце? — попита жената.

— Кафе!... Нали ще обидим госта...

Жената се засмя снизходително, сякаш искаше да каже: „Търсиш си ти причина!...“.

— Зеленце малко нарежи, туршийка...

— Знам си аз работата — каза жената.

— И сланинка...

— Знам, знам...

— Домашна сланинка! — обясни пожарникарят. — Не е като купешката. Пък и ракийката е нещо специално... Ще видите...

— И другите ли журналисти тъй черпехте? — усмихна се Емил.

— А, не... Те идваха в дирекцията...

— Е, ясно тогава защо нищо не са писали...

Пожарникарят го погледна с присвити очи, сякаш искаше да разбере — шегува ли се, или говори сериозно.

— Де да знае човек! — отвърна той и изведнъж се досети. — Пък ако на вас ви се пуши — запушете си. Вкъщи може...

Емил така стремително бръкна в джоба си, че пожарникарят се засмя.

— Петнайсет години съм го пушил — каза той. — Ама като облякох тая куртка — нямаше как, трябваше да го откажа. Цяла година

бях като болен, едва хората гледах...

Той въздъхна и добави горчиво:

— И досега ме мъчи — осем години вече...

Жената донесе две паници и почна да застила масата. Емил гледаше с удоволствие как пъргаво и леко шетаха задебелите ѝ ръце. Когато всичко беше готово, тя се обърна към тях и с удоволствие каза:

— Ха сега заповядайте!...

Пожарникарят така красноречиво въздъхна, че на Емил изведнъж му стана ясно — между всичките беднички удоволствия на живота му това сигурно заемаше едно от първите места. Докато наливаше ракията в малките пръстени чашки, лицето му съвсем омекна, израз на нежност се появи в погледа му:

— Да се чукнем!

— Да се чукнем! — съгласи се Емил.

— За вестника да се чукнем!... Да пише истината!... Ти, булка?

Жената беше приседнала край печката и ги поглеждаше оттам усмихнато:

— Оставете ме мене...

— Пийва си тя, пийва си! — заяви Янаки. — Но пред гости дип не смее да се отпуска.

Той схруска шумно едно червено, осаламурено морковче и развеселено се взря в старата жена:

— Бабичко, да ти дам ли едно морковче?

Жена му го погледна с укор.

— Сланинка, сине! — с неочаквано ясен, макар и малко дрезгав глас отвърна бабичката.

Момченцето запляска с ръце и започна да скача по кревата. Пожарникарят набоде на вилицата си парче сланина и като заобиколи масата, внимателно го поднесе под носа ѝ. Бабичката протегна ръка, суха и черна като краче на птица, клъвна сланинката и с бързо лакомо движение я пхна в устата си. Пожарникарят остана известно време вгледан в нея, развеселеният му поглед угасна и се натъжи. Макар да мелеше бързо, бабешката уста, види се, особена работа не можеше да свърши. Янаки отново се върна на масата.

— Старост — мъка! — каза той тихо.

— Тъй е — отвърна Емил малко разсеяно, защото в тоя миг бе зает да анализира вкуса на ракията.

— И сиромашията е мъка, но от старостта няма по-голяма мъка на този свят! — продължи да философствува пожарникарят. — Аз ще призная, че има комунизъм на този свят, когато измислят лекарство против старостта. Не съм ли прав? То се знае, хората пак ще умират, туй не може да се прескочи... Ама ако може някак си туй да става без старост и мъка...

— Не е толкова проста тази работа — каза Емил.

— Знам, че не е проста...

— Представете си, че американците измислят такъв лекарствен препарат? Зер ще кажем, че има комунизъм при тях?

Янаки видимо се затрудни.

— Който и да го измисли — няма да е малко — каза той колебливо.

— И не е само туй... Човек, като е стар и болен, с мъка се откъсва от живота си. А пък ако е в силата си — туй ще бъде цяла трагедия...

Янаки поклати бавно глава.

— Ти на мен такъв трагедия ми дай! — каза той убедено. — Нека си поживея аз двеста или триста години. Душата най-напред да се умори — да няма повече какво на този свят да я блазни... Пък тогаз и умираването е лесно... Не съм ли прав?

След третата чаша Янаки, без да чака специална покана, започна да разказва как спасил сградата от „стихийен пожар“, както сам се изрази. Разказът му бе бавен, съвсем точен, но малко книжен. Личеше, че не за пръв път разказва тази история, и може би затова чувството на вътрешна гордост и удовлетворение след толкова разказване бе доста поуехнало. Наведен над бележника си, Емил старателно записваше. С няколко чапки в главата разказът му се стори доста интересен, той вече усещаше, че няма да се изложи с очерка. Най-после Янаки свърши и доволно се облегна на стола си. Като вдигна глава от бележника, Емил неволно погледна жената. Видът ѝ беше уплашен и разтревожен.

— Янаки, на мен туй що не си казал? — възкликна тя.

— Как не съм ти казал? — измърмори Янаки.

— Най-важното не си ми казал...

— Туй ли ми е работа на мене — да плаша жените! — каза Янаки недоволен.

Известно време двамата мъже мълчаха, всеки с мислите си. Емил се почеса тревожно с молива по носа. Макар разказът да бе тъй изчерпателен, главното той още не бе научил.

— Искях да ви попитам — каза той. — Не се ли уплашихте, като избухна пожарът?... Какво ви накара да се хвърлите в огъня?...

— Да се уплаша ли? — засмя се Янаки. — То, кажи-речи, се зарадвах...

— Как тъй? — учуди се Емил.

Янаки се почеса затруднен по сухия жилест врат.

— Не знам туй как да ви обясня — измърмори той. — Девет години работя на това място... Девет години!... И през цялото време нищо, ама съвсем нищо. Ходя по коридорите, дърлям се с хората за нищо и никаква цигара. На всички омръзнах, пък и на себе си... За какво ям девет години хляба на държавата?... Излиза — за нищо. Българинът не е такъв човек, ще знаете, българинът даром хляб не може да яде... Прав ли съм?...

Като не получи никакъв отговор, той въздъхна мъчително като при някакъв кошмарен спомен и продължи:

— Ходя из коридорите, а ми се чини, че всички накриво ме гледат. Какво да правя? Да се върна в село ме е срам от хората. Да стоя тук — лошо!... И като стана тая работа — пожарът де, — просто хвъркнах!... Хич и не помислих, че мога да изгоря като някакъв плъх, ако беше станала експлозията... От тогаз никак си изведнъж ми олекна... От тогаз и сънят ми е сън, пък и хлябът сега ми е вкусен...

— Вярно! — възкликна някак поривисто жена му.

Емил затвори бележника си. Това последно откритие не му се видя никак подходящо за очерка.

Когато Емил си тръгна, минаваше десет часът. По тъмната улица не се мяркаха никакви хора, отдавна бяха угаснали и прозорците на къщите. От колата си той погледна за последен път ниския прозорец на сутеренното помещение. Бялото перде, опънато до черчеветата, светеше като екран и на него само за миг се мярна с изострен нос и сплескано теме черното отражение на Янаки. Наистина, каквото и да се говори, неглупав човек излезе тоя пожарникар. Ако не бяха станали

толкова сънливи очите на жена му, двамата може би до късно през нощта щяха да пробват мезетата и ракията.

Емил запали колата и тръгна бавно по разбитата улица. Макар да бе пийнал, усети, че не върви добре — кормилото теглеше на една страна, нещо потракваше зад гърба му. Когато излезе на големия булевард, който водеше към центъра на града, някакъв младеж с яке му махна енергично с ръка. Емил се поколеба, но спря.

— Мой човек, по капли караш! — подвижна му младежът с развеселен глас.

Емил изруга и слезе. Задната дясна гума наистина беше спаднала докрай, явно беше, че отдавна се търкаля по джанти. Само веднъж досега му се беше случвало да сменя резервната гума и тая малка операция му бе отнела цял час. Емил свали самото си и запретна ръкави. Докато вдигна колата на крик, мина половин час. И едва тогава разбра, че не може да отвинти бурмите — колелото останало без опора, се въртеше с ключа. Той отпусна крика, но и това малко помогна. Бурмите на джантата бяха така здраво затегнати, че всичките му опити завършваха с безполезно ококорване на очите и силно почервявяване на врата. На тротоара до него спряха чифт груби, ютени обувки, побавиха се малко, след това някакъв насмешлив глас запита:

— Ти, момко, учил ли си физика?

— Учил съм! — отвърна сопнато Емил.

— А да си чел за Архимед?

При друг случай Емил би му обяснил, че даже е писал пиеса с такова заглавие, но сега само сърдито замълча.

— Трябва да удължиш лоста! — обади се отново гласът.

— Наистина! — трепна Емил и повдигна глава.

Беше слабичък, възрастен човек с вид на работник или майстор от техническа работилница. Небръснатото му лице изглеждаше насмешливо, но добро.

— А с какво? — запита Емил зарадвано.

Без да каже дума, мъжът измъкна от багажника му някакъв цилиндричен инструмент и го пхна в свободния край на ключа. И сега не беше лесно да отвият бурмите, но като попълкаха и двамата, най-сетне успяха да се справят.

— Леле, как си нарязал гумите! — каза мъжът с искрено съжаление.

— Вътрешната?

— И вътрешната, и външната... Знаеш ли колко пари чинят?

— Знам — отвърна Емил без особен трагизъм. — По-лошо е, че няма отде да се купят...

— Ти да не си артист? — попита мъжът.

— Не, писател...

Като чу името му, той издаде само едно „хм“, от което не можеше никак да се разбере дали го знае, или не. Ръката му с опитно движение измъкна червеното жилаво тяло на вътрешната гума, което се опъваше и съпротивляваше като живо.

— Туй е половин заплата, кажи-речи! — проговори той и внезапно възкликна: — Я виж, нарочно е боднато!... С ножче май!...

— Ще искам в редакцията да ми платят вреди и загуби — каза Емил сърдито.

Когато всичко беше готово, той измъкна от джоба си нова червена банкнота.

— Гледай си работата, момче! — каза мъжът. — Улицата да не е дюкян...

— Не. Аз... да се почерпиш! — смотолеви Емил смутено.

— Ти нали добре си се почерпил! — засмя се мъжът. — Пък си и много щедър, по вас парите да не ваят?...

Емил пхна засрамено парите в джоба си. Като се качи отново в колата, самочувствието му изведнъж се възвърна, сякаш бе свършил цялата работа сам. От усилията и чистия въздух главата му се беше проветрила, сега се чувствуваше и трезвен, и поожаднял. След всяка пресечка на булеварда светлините се увеличаваха, започна да трепти на сини, жълти и зелени ленти пред очите му уличният неон. Тук беше много по-оживено, приятно и меко пърпореше под гумите му изстиналият асфалт. Едва сега Емил се досети да пусне радиото, но веднага го загаси — и на двете станции нещо говореха. Една грамадна черна машина го задмина безшумно и светна за миг тревожно с кръглите си червени светлини. И все пак не беше най-малкият на този широк булевард. На ъгъла група младежи с шлифери го чакаха да премине и той използва случая да им хвърли къс, пренебрежителен поглед. Вече пристигаше в центъра и все още не бе решил къде точно трябва да спре.

Клубът беше полупразен тая вечер. Тук-таме по белите покривки аленееха петна, още не бяха почистени трохите, полепнали по синьото кадифе на столовете. В топлата тютюнева тишина се мяркаха тук-там, обвити в дим, лъскави темета и увехнали бузи. Емил се огледа и с облекчение въздъхна. На една от крайните маси бяха седнали трима негови колеги, и тримата доста пийнали, изобилно наръсени по реверите с цигарена пепел. Емил се примъкна при тях и веднага поръча бутилка вино. Не му обърнаха никакво внимание. Футеков, който беше седнал срещу огледалото, скептично проучваше в него коравия си гол череп. Генади нещо тихо, но с увлечение говореше на Смурий, който беше положил на масата белите си пълнички ръце. Наричаха го тъй може би защото като истинския Смурий доста отдавна бе заприличал на дебела, добра жена. Цигарата, втикната в края на устните, кадеше месестия му нос, очите едва-едва сълзяха, но той дори не мигваше, потънал в мисли или пияно безчувствие. Когато Емил седна при тях, Генади се намръщи и млъкна. Смурий даже не го погледна.

— Откъде идваш? — попита разсеяно Футеков.

Едва сега Емил усети, че не е дошъл за чашата вино, както си мислеше, а да разкаже за пожарникаря. Той разля от своята бутилка в чуждите чаши и предпазливо започна. Но в неговите собствени уста разказът изведнъж му се стори скучен, безинтересен и безсмислен. За да го пооживи, той започна лекичко да се подиграва — най-напред със себе си, след това с пожарникаря. Само Генади го слушаше, Футеков отново се бе заел със своето изображение в огледалото, Смурий, който седеше точно срещу него, бе отправил в рамото му своя безучастен поглед. По нищо не личеше дали слуша даже с половин ухо думите му.

Най-после Емил свърши. Известно време и четиримата мълчаха.

— А ти целуна ли му ръка, глупако! — обади се внезапно Смурий. — Наведе ли се да му целунеш ръка?

Генади и Футеков едва забележимо се усмихнаха.

И Емил познаваше характера му, но сега, притеснен от несполуката на своя разказ, се ядоса.

— От къде на къде? — попита той намръщено.

— Тъй!... Трябваше да я целунеш!... Защото е влязъл в огъня, глупако!...

— Кротко, Смурий! — обади се Генади с глас, който всъщност го поощряваше.

Смурий веднага обърна към него безцветните си очи.

— Глупак с глупак! — продължи да бърбри той без никаква афектация. — Как можеш туй да му обясниш?... Няма да можеш!... Защото той никога не е влизал в никакъв огън!... Нито пък ще влезе някога, каквото и да се случи на тоя свят...

— Хайде, стига! — каза рязко Емил.

Смурий изведнъж се ядоса, очите му се събудиха.

— Какво — стига?... Какво — стига?... — кресна изведнъж той. — Глупак с глупак!... Какво ти си преживял?... Какво знаеш?... Били ли са те тебе с тояга по табаните? Завирали ли са ти главата в нужник?... А на мен са завирали!...

— Личи си! — каза Емил ядно.

— И пак сме отстоявали! — крещеше Смурий, без да го слуша. — И ще отстояваме, чуваш ли, глупако!... Ще отстояваме!...

Смурий се разяри, сякаш огън пламна в кръглите му очи, той замахна и стовари пухкавичкия си юмрук върху масата. Чашите подскочиха, една от тях се разля върху коленете на Емил. Това беше вече наистина прекалено — да му пострадаат два пъти панталоните за един ден.

— Ти си невменяем! — каза той хладно.

Смурий изведнъж се успокои, очите му угаснаха, той продължи да мърмори под носа си нещо, което вече никой не слушаше. Емил плати сметката си и мълчаливо излезе. Едва пред гардероба той разбра, че заедно с него е излязъл и Футеков.

— Ще ме закараш ли вкъщи? — попита той.

— Ще те закарам — отвърна намръщено Емил.

— Нали го знаеш? — каза Футеков. — За какво му се сърдиш?

— Не е тъй! — каза Емил сопнато. — Ама защото вие тъй сте го научили! Каквото и да каже — все в устата го зяпате, като че ли е някакъв Конфуций.

— Може пък и да е — усмихна се Футеков.

След малко те вече седяха в колата. Моторът работеше, но Емил не бързаше да тръгне. Никак не му се искаше да свърши точно тъй денят. Но къде може да отиде с тоя мокър панталон, който лепнеше на коленете му? За думите, както и да е — да му прости, — но защо

трябва да излива чаша с вино върху панталона му? Футеков, който се обърна да остави шлифера си на задното седалище, внезапно се обади:

— Я виж кой иде!...

Емил погледна в огледалото за задно виждане. По тротоара към колата му приближаваше с тиха подозрителна стъпка милиционерът, който му бе направил бележка днес на улицата. Стреснат, Емил натисна така рязко газта, че моторът задави, колата запълзя едвам-едвам по паважа.

Милиционерът зад гърба му свирна. Емил се прислуша със затаен дъх в мотора, изпълнен с най-лоши предчувствия. Идваше му да зареже колата насред път в тоя миг и да изтича нанякъде. Но колата внезапно се отпусти и рязко ускори хода си. Когато се отдалечиха достатъчно, Футеков каза:

— И все пак по-хубаво да беше спрял...

— Нищо — измърмори Емил. — Ще кажа, че не съм го чул...

— Ще кажеш, ама кой ще ти повярва?

Емил усети скритото злорадство в гласа му.

— А по-добре ли е, ако ме хване сега, че съм пил?

Футеков замълча. Пред очите им отново затрептяха сините и жълти светлини на неона.

— Лош ден! — каза Емил с досада. — Просто отвратителен ден!...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.